

Проект – закон – дія

у процесуальній діяльності. Ураховуючи те, що прокуратура «вища» (оскільки має контрольні функції) за статусом, ніж правоохоронні органи, її співробітники перекладатимуть складення обвинувального акта на «підконтрольні» їм органи й, отже, самоусунуться від виконання покладеної на них функції. Тому в проекті важливо додатково передбачити виключне право прокурорів на складення документів про закриття справи, направлення підозрюваного на лікування та складення обвинувального висновку.

Завершення роботи над проектом нового Кримінального процесуального кодексу України є вагомим кроком на шляху до європейської інтеграції нашої держави, декриміналізації суспільства, впровадження і практичної реалізації принципу верховенства

права, захисту основних прав і свобод громадян. Наявні недоліки проекту можуть бути усунені під час його доопрацювання за результатами громадських обговорень, експертизи Венеціанської комісії та розгляду цього у Верховній Раді України.

Джерела

1. *Оніщук М.* Проект нового КПК України – рух у правильному напрямку // Дзеркало тижня. Україна [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pr-z.com.ua/node/2585>

2. *Погорілко В. Ф., Федоренко В. Л.* Конституційне право України: Підручник. – К.: Правова єдність, 2010. – 432 с.

3. *Ломовский В. Д.* Прокурорско-надзорные правоотношения. – Рос-

тов: Изд-во Ростовского ун-та, 1987. – С. 34.

4. *Долежан В. В.* Проблемы компетенции прокуратуры: Автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. – М., 1991. – С. 44.

5. *Клочков В. В., Рябцев В. П.* Проблемы современной концепции прокурорского надзора // Научная информация по вопросам борьбы с преступностью. – 1989. – Вып. 118. – С. 41.

6. *Муравьев Н. В.* Прокурорский надзор в его устройстве и деятельности: Пособие для прокурорской службы. – М., 1889. – Т. 1.

7. *Березовская С. Г.* Прокурорский надзор за законностью правовых актов органов управления в СССР. – М.: Госюриздат, 1959. – С. 15.

8. *Бортун М.* Прокуратура в системе поділу державної влади // Віче. – 2008. №10. – С. 43–46.

34

CORRUPTION

Нові кроки проти корупції

Світлана ФІЛОНЕНКО

Китайський мислитель і полководець, сучасник Конфуція Сюнь-Цзи вважав, що головних у країні злочинців потрібно карати, не чекаючи на їхнє перевиховання; звичайних людей слід виховувати, не чекаючи, поки до них доведеться застосовувати покарання. Для боротьби з корупцією необов'язково ухвалювати спеціальні закони. Досить наявності у кримінальному законодавстві й законодавстві про адміністративні правопорушення статті про реальну відповідальність державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та суддів за зловживання ними владою. По суті, проблемою є саме зловживання, а не мотиви, з яких воно було скоєне (з метою особистої наживи чи «із любові до мистецтва»).

Не можна сказати, що вітчизняне антикорупційне законодавство не розвивається. Певні результати є. Однак протягом багатьох років Україна посідає стабільно низькі місця в різних антикорупційних рейтингах міжнародних організацій. Зокрема, наприкінці минулого року за боротьбу з корупцією вона отримала негативні оцінки від Організації економічного співробітництва та розвитку (Стамбульський план дій) і Групи країн Ради Європи проти корупції (**GRECO**). Остання у своєму, вже щогорічному, звіті про виконання Україною антикорупційних рекомендацій робить висновок, що Україна виконала 8 рекомендацій цілком та 17 – частково. Зокрема, не прийнято модельного кодексу поведінки державних службовців і

не врегульовано питання конфлікту інтересів чиновників, пов'язаних спільними родинними або діловими інтересами з бізнесом. Не захищено прав інформаторів-чиновників, які повідомляють контрольним органам про підозрілі їм, можливо, корупційні діяння своїх колег. Немає змін у реформі державної служби та регулюванні статусу працівників бюджетної сфери. Не встановлено нових правил конфіскації та арешту доходів, одержаних злочинним шляхом, тощо. Крім того, згідно з рейтингом сприйняття корупції, підготовленим глобальною антикорупційною неурядовою організацією *Transparency International*, 2010 року Україні відведено 134-те місце серед 178 країн світу поряд з Азербайджаном, Нігерією, Зімбаб-

ве. Попри значні зусилля нової влади, основною причиною відсутності прогресу в питаннях подолання корупції міжнародні експерти вважають дефіцит політичної волі.

Першого липня 2011 року набув чинності Закон «Про засади запобігання і протидії корупції», який визначив основні механізми запобігання і боротьби з корупцією в публічній сфері. Хоча документ певною мірою врахував рекомендації міжнародних організацій щодо вдосконалення антикорупційного законодавства, втілення його в життя потребує прийняття низки інших законодавчих актів, а деякі норми – подальшого вдосконалення.

Одним із головних інструментів державної антикорупційної політики на цьому шляху став Указ Пре-

зидента № 1001/2011 від 21 жовтня 2011 року «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки». У свою чергу, 2 листопада 2011 року Комітет Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією провів «круглий стіл» на тему «Актуальні питання удосконалення антикорупційного законодавства щодо професійної етики на публічній службі та запобігання конфлікту інтересів». У заході брали участь представники зацікавлених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, міжнародних антикорупційних проектів, спеціалісти наукових установ.

Відкриваючи засідання, Голова комітету Валерій Бевз, зокрема, за-

23 грудня 1714

«Антикорупційний» указ Петра I

«Посул» (рос.) – обіцянка незаконної винагороди, тобто (в нашому розумінні) хабара, на Русі згадується ще у Псковській Судній грамоті 1397 року. Смертну кару за надмірні хабарі вперше запровадив цар Іван Грозний. У зв'язку з поширенням хабарництва серед державних службовців Петро I видав 1714 року Указ «О воспрещении взяток и посулов». Документ скасовував помісне забезпечення чиновників і підвищував їхнє фінансове утримання, аби побороти хабарництво в управлінському апараті, яке завдавало державі «шкоди й збитків» і кваліфікувалося як злочин, що тягне за собою найсуворіше покарання.

Запроваджені указом фіскалі здійснювали нагляд і контролювали посадових осіб. Діяльність таємних наглядачів і донощиків навіть за неправдивий донос захищалася законом і тим самим реально загрожувала чиновникам-корупціонерам. Петро I усяляко підтримував інститут фіскалітету, але на результатах боротьби з продажними чиновниками позначалася відсутність у фіскалів судово-слідчих повноважень. До того ж Сенат і центральні відомства, які мали ці повноваження, «кришували» викритих фіскалами осіб. Органи фіскальної служби, звісно ж, викликали ненависть у користолюбних посадовців. І 1726 року (після смерті Петра I) цей інститут було скасовано.

С. Ф.

значив, що нині пропонується продовжити розпочату влітку 2009 року дискусію щодо законодавчого врегулювання норм поведінки на публічній службі та врегулювання конфлікту інтересів, передусім – фінансових. «Ми повинні провести фахову розмову, підґрунтям якої є спільні напрацювання комітету, Міністерства юстиції та міжнародних антикорупційних проектів і положення базового антикорупційного Закону «Про засади запобігання і протидії корупції», якими визначено шляхи подальшої роботи щодо законодавчого визначення норм поведінки на публічній службі», – наголосив В. Бевз.

На засіданні зазначалося, що відповідно до доручення Верховної Ради членами комітету за участю Міністерства юстиції підготовлено проект закону «Про правила етичної поведінки», які є правовою основою для кодексів/ стандартів поведінки (ст. 5 проекту). Крім того, в Національній антикорупційній стратегії зазначено, що законодавчі засади етичної поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, мають базуватися на положеннях Модельного кодексу поведінки державних службовців держав – членів Ради Європи.

Законопроектом пропонується визначити на законодавчому рівні єдині керівні норми поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порядок притягнення цих осіб до відповідальності за порушення зазначених норм. У проекті документа термін «**особисті інтереси**» вживається у значенні «будь-які інтереси особи, зумовлені особистими, родинними, дружніми чи будь-якими іншими позаслужбовими стосунками з іншими особами».

Передбачається також, що порушення особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, правил етичної поведінки тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, кримінальну та матеріальну відповідальність з урахуванням особливостей їхнього правового статусу, визначених Конституцією й законами України.

Запропонований комітетом проект, на думку учасників «круглого столу», цілкомито враховує положення Рекомендації Ради Європи щодо кодексів поведінки та надані в пояснювальній записці до цієї Рекомендації роз'яснення. На думку промовців, особливої уваги потребують приписи 33–35-го пунктів пояснювальної записки, а саме те, що етичні норми повинні бути

чіткими й короткими та не мають містити докладних указівок, необхідних для окремих категорій посадовців. Це досить істотно для розуміння пропонованої комітетом редакції законопроекту, який передбачає дванадцять правил: законність, пріоритет інтересів, політична нейтральність, толерантність, неупередженість, компетентність і ефективність, формування довіри до влади, конфіденційність, утримання від виконання незаконних рішень чи доручень, недопущення конфлікту інтересів, запобігання одержанню неправомірної вигоди або дарунка (пожертви), декларування майна, доходів, витрат і зобов'язань фінансового характеру.

9 грудня

Міжнародний день боротьби з корупцією

Міжнародний день боротьби з корупцією відзначають щорічно з ініціативи ООН. 9 грудня 2003 року в мексиканському місті Меріда була відкрита для підписання Конвенція ООН проти корупції, ухвалена Генеральною Асамблеєю 31 жовтня 2003 року. Вона містить цілу низку стандартів, заходів і норм, які можуть застосовувати всі країни з метою зміцнення їх правових режимів у боротьбі з корупцією. Крім того, Конвенція зобов'язує держави, що її підписали, до вжиття профілактичних і законодавчих заходів, у результаті яких найпоширеніші форми корупції як у державному, так і в приватному секторі повинні бути віднесені до категорії кримінальних злочинів. Конвенція також вимагає від держав-учасниць повертати кошти до тієї країни, із якої вони були вкрадені внаслідок корупції. Україна ратифікувала цей міжнародний акт Законом "Про ратифікацію Конвенції ООН проти корупції" від 18 жовтня 2006 року.

Четверта сесія конференції сторін Конвенції ООН проти корупції відбулася 24–28 жовтня 2011 року у місті Маракеш (Королівство Марокко).

Результатом роботи сесії стало прийняття підсумкової доповіді – документа, який орієнтуватиме держави-учасниці Конвенції на визначення подальших пріоритетів у протидії корупції найближчим часом.

С. Ф.